

PANDEMİ SONRASI SAĞLIKLI DÜNYAYI TARTIŞMAK

İdil Ceren KAZAN, Kırıkkale Üniversitesi

‘İnsanların kitleler halinde ölmesine neden olan şeyler’ listesinin ilk üç maddesi nesiller boyunca değişmemiştir. Kıtık, salgın ve savaşlar. Geçtiğimiz yıllarda salgınları dizginlemeyi başarmıştık. En azından bir kısmımız bunu savunuyordu. Çoğumuzun severek okumuş olduğu Yuval Noah HARARI’nin 2015 yılında yayınlanmış olan Homo Deus kitabından bir alıntı: “Tarihte ilk defa çok yemekten ölen insan sayısı, gıdasızlıktan ölen insan sayısından daha fazla. Enfeksiyona bağlı ölümler azalırken, yaşlılığa bağlı ölümler giderek artıyor; askerler, teröristler ve suçlular tarafından katledilenlerin toplamından fazlası kendi canına kıyıyor. 21. Yüzyılın başında ortalama bir insanın McDonal’s menüleriyle tıkmaktan ölme ihtimali (besin yetersizliğinden), kuraklık, Ebola virüsü ya da El-Kaide saldırısında hayatını kaybetme ihtimalinden çok daha yüksek.”

İlk üç maddeyi kontrol altına aldığımızı ve artık insanlığın yeni sorunları olduğunu düşünüp tartışırken, kitap yayımlandıktan çok değil 5 yıl sonra yeni bir küresel salgın ortaya çıkıp Dünya gündeminin merkezine oturdu.

Ülkemizde ilk tespit edilen COVID-19 vakası Sağlık Bakanlığı tarafından 10 Mart 2020’de açıklandı. Üniversiteler üç hafta eğitime ara verdi, gönüllü karantinamız da böylelikle başlamış oldu. Hükümet, salgının yayılım hızını düşürmek için ilk olarak 65 yaş ve üstü kişilere sokağa çıkma yasağı uygulaması başlattı ve kısa bir süre sonra bu kısıtlamayı 20 yaş ve altı çocuk ve gençleri de kapsayacak şekilde genişletti. 10 Nisan 2020 akşamı bir son dakika açıklamasıyla 31 ilde iki günlük sokağa çıkma yasağı ilan edildi ve darbe travmalarını hala üzerinden atamamış günlerdir evinden çıkmayan halkımız yiyecek alışverişi için panik halinde sokaklara döküldü, marketler ve fırınlar önünde uzun sıralar oluşturdular. Böylece sürecin yönetiminde ki ilk büyük başarısızlık 10 Nisan 2020 akşamı gözler önüne serilmiş oldu. Ülkemiz 19 Nisan’dan itibaren vaka sayısında, salgının ilk başladığı ülke olan Çin’i geride bırakarak en çok vaka görülen 7. ülke olurken, gerçekleşen ölüm sayılarında ise 185 ülke arasında 13. sıraya yükseldi. Karaborsadan bir maskeye 40 lira verenleri de gördük, günlerce 1 liralık maskeyi kullananları da, maske alacak parası olmayanları da. Biz de durumlar böyleyken diğer ülkelerden de korkunç haberler alıyorduk. ABD’de sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalanamayan insanlar, hayatlarını tedavi imkanına ulaşamadıkları için kaybettiler. Birçok Avrupa ülkesinde yaşlılar huzurevlerinde ölümlerine terk edildi. Bunlar yaşanırken

kendine ada satın alan Ronaldo ile, karantina sürecinde zorunlu işe giden işçinin arasında ki fırsat eşitsizliğinin boyutu bir tokat gibi çarptı suratımıza. Özellikle bu pandemi süreci kapitalizmin insana ve doğaya ne kadar aykırı bir sistem olduğunu tekrar tekrar gözler önüne serdi. Sağlıkta özelleştirmeye karşı çıkmamızın ne kadar doğru olduğunu, hep beraber ücretsiz tedaviye erişebilirken görmüş olduk. Zaman geçti ve biz hafta sonları sokağa çıkma yasağı olan bir düzene alıştık derken sokağa çıkma yasakları kalktı. Diğer ülkeler gibi ülkemizin de ekonomik kaygılarını insan sağlığının önünde tutmasından dolayı 1 Haziran 2020’den itibaren normalleşme sürecinin başladığı duyuruldu. Aylardır ara sıra yanda ki parka yürüyüşe çıkmaktan başka sosyal aktivitesi olmayan bizler bir anda sudan çıkmış balığa döndük. İnsanlar kafelere, sokaklara kısacası özledikleri tüm mekanlara akın etmeye başladılar, hatta ilk AVM’ler açıldı (!). Virüsün bizim gibi kolektifci ülkelerde, bireyci ülkelere göre daha az yayılım gösterdiğini sayısal veriler de destekliyor. Ancak yine de sosyal mesafeli normal yaşam biçiminde salgın hızla yayılmaya devam ediyor. Bu tehlike yetersizmiş gibi Lise Geçiş Sınavı (LGS) ve Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS) ertelenmedi. Hasta olan öğrenciler ambulanslarla belirlenen okullara getirilip sınava alındılar.

Sınavlardan sonra 14 gün içerisinde virüs tespit edilen öğrencilerin sınava girdikleri sınıfta ki bütün öğrenciler, gözetmenlik yapan öğretmenler ve onların aileleri 14 günlük karantinaya alındı. Sınavlar

öğrencilerin tüm itirazlarına rağmen ertelenmedi, insanların hayatlarını etkileyen bu kararın sorumlusu kim?

Peki ileride aşı bulundu bütün insanları aşıladık ve diğer salgınlar gibi bu salgını da kontrol altına aldık varsayalım. Bu kapitalizmin sınıfta kalışını değiştirir mi? Yeni bir salgının baş göstereceğinden şüpheniz olmasın. Yüzyıllardır buzullar ve donmuş toprak tabakası içinde etkisiz duran bakteri ve virüsler, iklim değişikliği ile ısınan yeryüzünde yeniden tehdit oluşturacağını bilim insanları her fırsatta dile getiriyor. Böyle söyleyince komplo teorisi gibi geliyor olabilir ancak pandemi yaşayacağımız fikri de gündemimize bir o kadar uzak değil miydi? Kapitalizm hiçbir şekilde ne doğayı ne de insan canını gözetmiyor. Başka bir dünya, daha sağlıklı bir yaşam hepimizin hakkı.